แนวทางการแก้ไขอบายมุขในงานศพตามแนวพุทธศาสนา กรณีศึกษาชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Guidelines for Solving Vices in Buddhist Funerals A Case Study of Ban Kut Khae Community, Na Ngam Sub-District, Selaphum District, Roi Et Province

พระครูขันติวราภิรม อนงฺคโณ (วรรณพฤกษ์), พระเทพวชิรวิมล, ดร., พระครูสีลสราธิคุณ,ดร.
Phakhrukhantiwaraphirom Anongkhano (Wannapruek)
Phra Tepwachirawimol, Dr., Phrakhru Silasarathikhun, Dr.
นักศึกษาและอาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.
Email. ; phrakhrukhantiwaraphirom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขอบายมุขในงานศพตามแนวพุทธศาสนา กรณีศึกษาชุมชนบ้านกุดแข้ ซึ่งมีแนวทางการแก้ไขตามหลักธรรม 3 ประการ คือ แนวทางเกี่ยวกับการครองตน ของฆราวาสผู้ครองเรือน อันกล่าวถึงความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ในบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายของแต่ละคน (ฆราวาสธรรม) แนวทางพื้นฐานของการปฏิบัติ เป็นกฎ กติกา ระเบียบข้องบังคับ ของความเป็นมนุษย์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น (ศีล 5) และแนวทาง สำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่พึงแสดงต่อกันคอยช่วยเหลือเกื้อกูล คอยกล่าวตักเตือน ในยามที่ผิดพลาดพลั้งเผลอ คอยห้ามปรามป้องกันมิให้กระทำในสิ่งที่ผิด คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี ร่วมทุกข์ร่วมสุขคอยอยู่เคียงข้างเป็นกำลังใจให้แก่กัน จึงได้ชื่อว่าเป็นมิตรแท้ (กัลยาณมิตร) การดำเนินการแก้ไขปัญหาอบายมุขในงานศพของชุมชนบ้านกุดแข้ สามารถถอดบทเรียนเพื่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นได้นำไปศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาชุมชนให้ปลอดจากอบายมุข โดยมีหลักการสำคัญบนพื้นฐานของทรัพยากรบุคคลในชุมชน คือ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง นั่นคือพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาที่ส่งผลต่อ

คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอันนำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อมโทรม ขาดศีลธรรมอันดีงาม จึงเกิดแนวความคิดในการใช้หลักธรรมเพื่อนำมาส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอบายมุขในงานศพ

คำสำคัญ : แนวทางการแก้ไข, อบายมุข, งานศพ, ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article Its objective is to find a way to solve vices in Buddhist funerals. Case Study of Ban Kut Khae Community There are three principles for solving the Dhamma principles: of the layman who occupies the house Which mentions honesty, sincerity in the role According to the assignment of each person (secular dharma), the basic guidelines for practice are rules, regulations, regulations, and obligations of human beings in daily life. In order to elevate the mind (5 precepts) and guidelines for the coexistence of people in society that should show each other to help and support keep admonishing In times of mistakes to discourage and prevent from doing wrong things Keep recommending to be located in goodness. sharing suffering together Therefore, it is known as a true friend (Kalayanamitr). The implementation of solving the problem of vices at the funeral of Ban Kut Khae community Can take lessons to be a model for other communities to study, learn and develop the community to be free from vices There is an important principle based on human resources in the community, namely having a strong community leader. That is, the monks are religious leaders who pay attention to the problems that affect the quality of life of the people in the community, leading to the path of decay. lacking good morals Therefore, the idea of using Dhamma principles was born to promote the community to be free from vices at the funeral.

Keywords : 1.Correctional methods, 2.Vices, 3.Funerals, 4.According to Buddhist guidelines

1. บทนำ

ธรรมดาของชีวิตมนุษย์ที่เกิดมาเพราะสรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนมีการเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็ดับไป เป็นไปตามสภาวะของความเป็นจริงว่า ทุกคนเกิดมาภายใต้โลกใบนี้จะต้องมีจุดหมายปลายทางหรือที่สุดของชีวิตคือความตาย ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่มีใครหนีไม่พ้นได้ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะสูงต่ำเพียงไร มั่งมีหรือยากจนแค่ไหนสุดท้ายก็คือความตาย วาระสุดท้ายของมนุย์เราก็คือความตาย เมื่อตายแล้วจะมีวิธีพึงปฏิบัติอย่างไรต่อ

ผู้ตาย เมื่อมีการตายเกิดขึ้นต้องมีการจัดงานศพ การจัดงานศพหรือการบำเพ็ญกุศลศพ ถือโอกาสครั้งสุดท้ายที่คนเป็นจะได้แสดงความอาลัยรัก และรำลึกถึงความดีของผู้เสียชีวิต การบำเพ็ญกุศลนอกจากเป็นการทำตามประเพณีสืบต่อกันมาแล้ว ยังเป็นการประกาศคุณความดีทั้ง 2 ฝ่าย กล่าวคือท่านผู้ที่ล่วงลับไป และท่านผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ในส่วนของท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว เจ้าภาพที่ได้มีพิธีนี้ ก็เป็นการประกาศถึงความดีของท่าน และแสดงออกถึงความเป็นผู้รู้กตัญญูธรรม มีการขวนขวายกิจที่ควรทำมีการอุทิศบุญเป็นต้น ตามประเพณีนิยมที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา การจัดงานศพในสังคมไทยจะมีขั้นตอนการปฏิบัติคือ หลังจากที่มีการเสียชีวิตลงญาติๆจะมีการตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่บ้านเจ้าภาพ พร้อมจัดเตรียมสถานที่ โดยจะมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาติกา บังสุกุล สวดพระอภิธรรม มีการแสดงธรรมเทศนา มีการทำบุญถวายภัตตาหารบำเพ็ญกุศลศพจะมีการกำหนดระยะเวลาบำเพ็ญอยู่กี่วัน กี่คืน จะมากหรือน้อยอยู่ที่ฐานะของผู้ตายหรือญาติๆจะกำหนด

ชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีพิธีการจัดงานศพตามหลักพิธีทางพระพุทธศาสนา แต่การจัดงานศพหลายๆ ครั้งที่ผ่านมา ผู้เขียนได้มีโอกาสได้ไปร่วมงานศพของชุมชนและได้เห็นพิธีการตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้น พบว่าการจัดงานศพในปัจจุบันนี้ เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยมีอบายมุขหลายๆ รูปแบบ ในงานศพ เช่น การดื่มเหล้า การพนัน มีโบก ไพ่ ไฮโล การละเล่นมหรสพรื่นเริงต่างๆ อันก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบในงาน ทำให้เกิดความวุ่นวาย เช่น เกิดการมึนเมา เกิดการชกต่อย เกิดการทะเลาะวิวาท เป็นการทำลายประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียน จึงนำปัญหาของชุมชนบ้านกุดแข้เป็นชุมชนในการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนดังกล่าวมีการนำรูปแบบการแก้ไขปัญหา การจัดงานศพปลอดอบายมุขศึกษาแนวคิดและกระบวนกาสร้างกาเปลี่ยนแปลงทางสังคม และประเพณีวัฒนธรรมพร้อมมีความเกี่ยวข้องในการจัดงานศพปลอดอบายมุข ในชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางามอำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเจ้าภาพ งานศพ ประชาชน คนชุมชน ตลอดผู้ร่วมงานทั่วไปที่พึงจะได้รับ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการดำรงวิถีชีวิตจริงได้อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

2. ความรู้เรื่องอบายมุขในพุทธศาสนาและสังคมไทย

ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงเปรียบอบายมุขไว้ โดยมีความหมายตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “เห็นกงจักรเป็น ดอกบัว” หมายถึง “การเห็นในสิ่งที่ชั่ว ว่าเป็นสิ่งดี” ได้ทรงตรัสสอนแก่คฤหบดีผู้หนึ่งไว้ว่า คฤหบดีบุตร อริยสาวกทั้งหลาย ละกรรม กิเลสทั้ง (กรรมเครื่องเศร้าหมอง) 4 ประการ ได้แล้ว ไม่ทำบาปกรรม โดยเหตุ 4 ประการ และไม่ข้องแวะเสพอบายมุข (ทางเสื่อม) (ที.ปา. 11 / 244 – 247 / 200 / 202) แห่งโภคะ 6 ประการ ฉะนี้

สังคมไทย ไม่สนับสนุนให้ผู้คนไทยข้องแวะอบายมุขทั้งหลายทั้งทางกฎหมาย และทางจารีตศีลธรรมมาแต่ครั้งบรรพกาล อย่างข้อที่ว่าดื่มน้ำเมานั้น ก็หาใช่เพียงแค่สุรา หากแต่ย่อมรวมถึงยาเสพติดทั้งหมดที่มีอยู่บนโลกนี้ด้วย การเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายต่างๆ และการคบคนชั่วและเกียจคร้าน คนเที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการเล่น น่าจะรวมถึงสถานบริการเริงรมย์ต่าง ๆ ในยามค่ำคืน ซึ่งย่อมรวมไปถึงการค้าประเวณีด้วย ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางกฎระเบียบต่างๆ ในการควบคุม ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายบ้านเมือง และกฎศีลธรรมในทางศาสนาที่ เพื่อให้สังคมแห่งความสงบร่มเย็นดังเช่นสังคมพุทธพึงจะเป็นกลับมา แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสตัณหา คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ด้วยอำนาจแห่งกิเลสตัณหาทำให้คนหลงผิดคิดว่าอบายมุขเป็นสิ่งที่ดี ย่อมก่อให้เกิดโทษอย่างมหันต์ โดยในทางแห่งพระพุทธศาสนาแล้วถือว่าอบายมุขนั้น เป็นต้นเหตุแห่งความฉิบหายทั้งปวง เป็นหนทางแห่งความเสื่อมถอย ต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างแท้จริง พระพุทธองค์จึงทรงตรัสชี้แนะสั่งสอน ในเรื่องหลักการของการดำเนินชีวิต ของมนุษย์โดยการให้รู้จักการ งดเว้น ละ เลิก เพื่อให้มนุษย์นั้นได้รู้แจ้งหลักแห่งความเป็นจริงแห่งชีวิต โดยชี้ให้เห็นถึงโทษทีเกิดขึ้น ที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้งปวง

2.1 ความหมายของอบายมุข

อบายมุข มาจากคำภาษาบาลีว่า **อปาย** (อ่านว่า *อะ* -ปา-*ยะ*) แปลว่า ความเสื่อม ความพินาศ คือความย่อยยับแห่งทรัพย์สมบัติ. กับคำว่า **มุข** (อ่านว่า *มุ* -ขะ) แปลว่า ต้นทาง เหตุ. เมื่อรวมเป็น **อบายมุข** (อ่านว่า *อะ* -ปา-*ยะ* –*มุ* -ขะ) แปลว่า ต้นทางแห่งความเสื่อม หรือเหตุแห่งความพินาศของทรัพย์สมบัติ ภาษาไทยใช้ว่า **อบายมุข** ซึ่งยังคงความหมายเหมือนเดิมในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่า **อบายมุข** หรือ ต้นทางแห่งความเสื่อมทำให้เสียทรัพย์สินเสียชื่อเสียง เป็นเหตุให้พบกับความพินาศล่มจม เป็นสาเหตุของความเสื่อมในทางพระพุทธศาสนา ได้แบ่งออกเป็นสองหมวดใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ **อบายมุข 4** ได้แก่ (1) การเป็นนักเที่ยวกลางคืน ฝักใฝ่ในทางชู้สาว (2) การเป็นนักเลงสุรา เป็นนักดื่ม ขี้เหล้าเมายา ติดยาเสพติด (3) การเป็นนักเลงการพนัน ติดการพนัน เล่นหวยจนครอบครัวเดือดร้อน และ 4. การคบเพื่อนชั่ว คบคนโดยไม่ดูให้ดีว่าเป็นคนดีหรือไม่ หรือปล่อยให้เพื่อนชักนำไปในทางที่ไม่ดี **อบายมุข 6** ได้แก่ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และ เกียจคร้านในการทำงาน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545 : 309) อบายมุข ทั้งหมด หากประพฤติเข้าแล้วก็เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อม ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ร่างกายเหมือนกันทุกข้อ

อบายมุขคือ ทางแห่งความเสื่อม จะมีความย่อยยับ ในโภคทรัพย์ เป็นความพินาศผลกระทบในตนต่อสังคม เศรษฐกิจ ในระดับชาติและระดับโลก ถ้าหากบุคคลใดเข้าไปลุ่มหลง บุคคลนั้นก็เสื่อมจาก ลาภ ยศ สรรเสริญ เสื่อมจากทรัพย์สินเงินทอง ถ้า ครอบครัวใดลุ่มหลง ครอบครัวนั้นก็เสื่อมทำให้ ครอบครัวเดือดร้อน

ถ้าสังคมใดลุ่มหลง สังคมนั้นก็เสื่อม ทำให้วุ่นวาย ถ้าประเทศชาติใดลุ่มหลง ประเทศชาตินั้นก็เสื่อม ความเสื่อมย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆแก่ผู้ลุ่มหลง ทำให้เกิดความตกต่ำ ยากจน เดือดร้อน วุ่นวาย รวมทั้งทำให้เกิดความ หายนะและภัยพิบัติต่างๆ ตามมา อบายมุขจึงเป็นภัยใหญ่ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง การดำเนินชีวิตประจำวันหากตกอยู่ภายใต้อำนาจกิเลสคือ ความโลภ โกรธ หลง จะทำให้เกิดความผิดพลาดอยู่เสมอ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นโทษที่เกิดจากอบายมุขนานับปการ พระองค์จึงทรงตรัสสั่งสอน ให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์รู้จักการงดเว้น ละเลิก และพยายามออกห่างจากอบายมุขทั้งหลาย

2.2 ประเภทของอบายมุข

อบายมุขม มี 2 หมวด คือ

อบายมุข 4 คือ (1) เป็นนักเลงหญิง (2) เป็นนักเลงสุรา (3) เป็นนักเลงเล่นการพนัน (4) คบคนชั่วเป็นมิตร (อง. อฏฐก. 23/54/233)

อบายมุข 6 คือ วิถีชีวิต 6 อย่าง แห่งความโลภ และความหลงที่ทำให้เกิดความเสื่อม ความฉิบหายของชีวิตประกอบด้วย (1) ดื่มน้ำเมา คือ พฤติกรรมชอบดื่มสุราเป็นนิจ (2) เที่ยวกลางคืน คือ พฤติกรรมชอบเที่ยวกลางคืนเป็นนิจ (3) เที่ยวดูการละเล่น คือ พฤติกรรมชอบเที่ยวดูการแสดงหรือการละเล่นเป็นนิจ (4) เล่นการพนัน คือ พฤติกรรมชอบเล่นการพนันเป็นนิจ (5) คบคนชั่วเป็นมิตร คือ พฤติกรรมชอบคบหาคนพาลเป็นนิจ (6) เกียจคร้านการงาน คือ พฤติกรรมชอบเกียจคร้านในการงานเป็นนิจ

2.3 ลักษณะของอบายมุข

2.3.1 ดื่มน้ำเมา หมายถึง บุคคลที่ชอบดื่มสุราเป็นชีวิตจิตใจ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการเกิดความฉิบหาย การติดสุราและของมึนเมาต่างๆ ผู้ที่ติดสิ่งเหล่านี้จะต้องดื่มและเสพเป็นประจำ ถือว่าเป็นภัยร้ายแรงเท่ากับตกนรกทั้งเป็น และจะเห็นได้ว่าในงานฌาปนกิจศพแต่ละงานที่ผ่านมาจะขาดเสียมิได้คือการนำเหล้าหรือของมึนเมาอย่างอื่นมาเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานซึ่งกลายเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในงานศพซึ่งจะขาดเสียไม่ได้เลยทีเดียว เพิ่มภาระความสูญเสียเงินทองกับญาติของผู้เสียชีวิต ที่สิ้นเปลืองเงินทองในการจัดงานศพตามประเพณีแล้ว ยังมาสิ้นเปลือง นำเงินมาซื้อเหล้าและอบายมุขอีกอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ การพนัน สำหรับของสังคมไทยในปัจจุบัน ในการผลักดันโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ลด ละ เลิก ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มประเภทนี้มีความรุนแรงและส่งผลกระทบในทุกมิติของสังคม โดยมีเหล้าเป็นต้นเหตุแห่งปัญหา

โทษของการดื่มน้ำเมามี 6 สถาน ดังนี้

(1) ทำให้เสียทรัพย์สิน (2) ทำให้เสียสุขภาพและเป็นบ่อเกิดของโรคต่างๆ (3) ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท (4) ทำให้เสียชื่อเสียงและได้รับคำติเตียน (5) ทำให้ความละอายที่มีในตัวลดลง (6) บั่นทอนสติปัญญาให้เสื่อมลง

2.3.2 เที่ยวกลางคืน หมายถึงการเที่ยวผู้หญิงชื่อว่าไม่รักษาตัวการเที่ยวผับ บาร์หรือสถานเริงอารมณ์อื่นๆ ในเวลาวิกาล หรือเวลากลางคืน โทษของการชอบเที่ยวกลางคืน มีดังนี้ ทำให้เกิดโรคต่างๆ (2) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนขาดความอบอุ่นสิ้นเปลืองเงินทอง (4) ถูกใส่ความว่าเป็นคนร้ายหรือร่วมมือกับคนร้าย (5) ไม่มีใครไว้วางใจ (6) ได้รับความลำบาก ประโยชน์ของการไม่เที่ยวผู้หญิงมี 6 สถาน ดังนี้ (1) ชื่อว่ารักษาตัวเอง (2) ชื่อว่ารักษาลูกเมีย (3) ชื่อว่ารักษาทรัพย์สมบัติ (4) ไม่เป็นที่ระแวงคนอื่น (5) ไม่ถูกใส่ความ (6) ไม่ได้รับความลำบาก (ที.ป.11/24/9/203)

2.3.3 เล่นการพนัน หมายถึง ผู้ที่ชอบเล่นการพนันเริ่มต้น ตั้งแต่การเล่นเอาเงินเล็กๆน้อยๆ จนในที่สุดเล่นทุกๆอย่าง จนหมดเนื้อหมดตัว โทษของการเล่นการพนัน มีดังนี้ (1) เมื่อชนะย่อมก่อเวร (2) เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป (3) รัพย์ย่อมฉิบหาย (4) ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ (5) เป็นที่หมิ่นประมาทของผู้อื่น (6) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย ประโยชน์ของการไม่เล่นการพนัน มีดังนี้ (1) ย่อมไม่ก่อเวร (2) ไม่เสียทรัพย์สิ้น (3) ทรัพย์ย่อมไม่ฉิบหาย (4) มีคนเชื่อถือ (5) ไม่เป็นที่หมิ่นประมาทของผู้อื่น (6) มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วยการหลีกเลี่ยงการคบคนชั่วเป็นมิตร

2.3.4 คบคนชั่วเป็นมิตร หมายถึง การคบค้าสมาคมกับคนไม่ดี หรือเรียกว่าคนพาลมาเป็นมิตรจะก่อให้เกิดโทษมากกว่าคุณ โทษของการคบคนชั่วเป็นมิตร มีดังนี้ (1) นำให้เป็นนักเลงการพนัน (2) นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ (3) นำให้เป็นนักเลงเหล้า (4) นำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม (5) นำให้เป็นคนลวงเขาซึ่งหน้า (6) นำให้เป็นคนหัวไม้ ประโยชน์ของการไม่คบคนชั่วเป็นมิตร มีดังนี้ (1) ไม่นำให้เป็นนักเลงการพนัน (2) ไม่นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ (3) ไม่นำให้เป็นนักเลงเหล้า (4) ไม่นำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม (5) ไม่นำให้เป็นคนลวงเขาซึ่งหน้า (6) ไม่นำให้เป็นคนหัวไม้

2.3.5 เที่ยวดูการละเล่น หมายถึง บุคคลที่ชอบเที่ยวดูการแสดงการละเล่นต่างๆ รำที่ไหนไปที่นั่นโทษของการเที่ยวดูการละเล่น มีโทษตามวัตถุที่ไปดู 6 สถาน ดังนี้ (1) รำ ที่ไหนไปที่นั่น (2) ขับร้อง ที่ไหนไปที่นั่น (3) ดีดสีตีเป่า ที่ไหนไปที่นั่น (4) เสภา ที่ไหนไปที่นั่น (5) เพลง ที่ไหนไปที่นั่น (6) เถิดเทิง ที่ไหนไปที่นั่น ประโยชน์ของการไม่เที่ยวดูการละเล่น 6 สถาน ดังนี้ (1) ไม่เสียทรัพย์สิน (2) ไม่เสียเวลา (3) สุขภาพดี (4) ไม่ถูกครหา นินทา (5) เอาใจใส่ในการทำงาน (6) ไม่ถูกใส่ความเพราะออกจากบ้านยามวิกาล

2.3.6 เกียจคร้านการทำงาน หมายถึง ผู้ที่ขี้เกียจไม่อยากทำงาน พยายามหาเหตุผลต่างๆ มาอ้างเพื่อจะหลีกเลี่ยงจากการงาน (1) มักให้อ้างว่า หนาวนัก แล้วไม่ทำการงาน (2) มักให้อ้างว่าร้อนนัก แล้วไม่ทำการงาน (3) มักให้อ้างว่า เวลาเย็นแล้ว แล้วไม่ทำการงาน (4) มักให้อ้างว่ายังเช้าอยู่ แล้วไม่ทำการงาน (5) มักให้อ้างว่า หิวนัก แล้วไม่ทำการงาน (6) มักให้อ้างว่า กระหายนัก แล้วไม่ทำการงานผู้ที่หวังความเจริญด้วยโภคทรัพย พึงเว้นเหตุเครื่องฉิบหาย 6 ประการนี้เสีย (ที.ปา.11/247-253/202-205.)

3. สภาพปัญหาอบายมุขในงานศพ ของชุมชนบ้านกุดแข้

ปัญหาของการจัดงานศพปลอดอบายมุข ของชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานศพปลอดอบายมุขของชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากการจัดงานศพแต่ละครั้ง จะการเลี้ยงสุราแขกที่มาร่วมในงาน พร้อมทั้งมีอบายมุขต่างๆ ผู้วิจัยจึงมองเห็นสภาพปัญหาที่ประเด็นที่น่าศึกษา คือ

3.1 บริบทชุมชน

สภาพปัญหาอบายมุข และการเล่นพนันในงานศพ เป็นประเพณีนิยมที่ปฏิบัติกันมานานจนกลายเป็นธรรมเนียนปฏิบัติที่จะขาดไม่ได้ คนในชุมชนขาดความเข้าใจ ขาดจิตสำนึก ขาดการมีส่วนร่วม ในรูปแบบของการจัดงานศพปลอดอบายมุขและการพนัน อีกอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจาก ขาดการวางแผนโครงสร้างทางสังคม หรือ กฎระเบียบ กติกา ของชุมชุน ที่ชัดเจน เพื่อวางเป็นแนวทางให้คนในชุมชน ถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน บางครั้งแม้ทางผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางสถานศึกษา ราชการ หรือคณะกรรมการ (หรือเรียกว่า บวร ได้วางกฎระเบียบ กติกาโครงสร้างนโยบายไว้ชัดเพียงใด ข้อห้ามดีแค่ไหนก็มักจะแอบละเมิดกฎระเบียบ กติกาของชุมชนอยู่เป็นประจำ ขาดความร่วมมือของคนในชุมชน มักจะหลบเลี่ยงไม่ยอมปฏิบัติตาม ขาดหลักการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดงานศพปลอดอบายมุขนั้น คือการค่อยๆประนีประนอมพูดคุยกัน แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน เพราะว่าพื้นที่ดั้งเดิมถิ่นนั้นๆ มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาค่อนข้างช้านานต่างคนต่างก็มีความคิดคนละแบบ บ้างก็ว่าดีว่าชอบ แต่ยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิม บ้างก็ไม่ให้ความร่วมไปเลย เพราะมองหลากหลายมุมกันไป เป็นการยากที่จะให้คนส่วนใหญ่ยอมรับกับการให้เป็นงานที่ปลอดอบายมุขได้ โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์และความตั้งใจของเจ้าภาพงานหรือผู้ร่วมนโยบายการจัดงานศพปลอดอบายมุข มีข้อระบุที่ชัดเจนและมีความตั้งใจจริง ก็จะช่วยให้แขกหรือผู้ที่เห็นต่างได้เข้าใจ และได้เห็นผลสัมฤทธิ์ของการจัดงานศพปลอดอบายมุขว่ามีข้อดีที่แตกต่างอย่างไร มีการรณรงค์ให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียการจัดงนศพปลอดอบายมุข ของการจัดงานแบบเดิมๆ ที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทางตรงก็คือเมื่อมีการจัดงานศพขึ้นที่วัดหรือชุมชน ก็อาศัยการทำความเข้าใจกับเจ้าภาพ และแขกผู้ร่วมงานได้เล็งเห็นคุณประโยชน์การจัดงานศพปลอดอบายมุข ทำป้ายโฆษณา เพื่อเป็นการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ว่าเราไม่สนับสนุนในการดื่มแอลกอฮอล์ หรืออบายมุขต่างๆ ไว้ที่หน้างานแขกผู้มาร่วมงานจะได้เป็นที่เข้าใจไม่ต้องอ้อมค้อมอะไรมากให้ชัดเจนไปเลย เพราะมัวแต่เกรงใจจึงเกิดช่องโหว่ได้ ต้องชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานศพปลอดอบายมุข ให้แก่เจ้าภาพหรือผู้ร่วมงานได้เห็นถึงข้อดี อธิบายรายละเอียดและถือปฏิบัติ ในการจัดงานศพอย่างถูกวิธี โดยดึงศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องถึงบาปบุญคุณโทษ ให้ชัดเจนเพื่อเป็นแรงโน้มน้าวจิตใจของผู้คนได้ และทางชุมชนยังขาด หรือ ยังไม่พร้อมในการประกาศใช้ข้อบังคับ ระเบียบ กติกา บทลงโทษ หรือที่เรียกว่า ธรรมนูญชุมชน หรือ ธรรมนูญหมู่บ้าน

สำหรับปรับโทษผู้ละเมิด ฝ่าฝืนระเบียบกติการของชุมชนในโครงการงานศพปลอดอบายมุขปลอดการพนัน ซึ่งชุมชนต้องกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป คือ (1) แต่งตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน(บวร) เพื่อจัดเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (2) จัดเสวนาผู้นำชุมชน เพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไข (3) จัดประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน เป้าหมายทุกครอบครัว พร้อมขอมติที่ประชุม เห็นชอบ (4) จัดทำป้ายประกาศให้ทุกคนทราบมติของหมู่บ้าน/ชุมชน (5) ใช้บุคคลต้นแบบเป็นสื่อการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ผู้นำทางศาสนา (พระสงฆ์) (6) ประชาสัมพันธ์ผ่าหอกระจายข่าว อย่างต่อเนื่อง (7) การรายงานผลประเมินผล

3.2 การหาผลประโยชน์เชิงธุรกิจอันเกิดจากอบายมุขในงานศพ

คนสมัยก่อนเชื่อว่าเมื่อบ้านใดมีคนตายเรียกกันว่า “เฮือนฮ้าย” หมายความว่า บ้านจะประสบกับโชคร้าย การตายถือว่าไม่เป็นมงคล จึงอนุญาตให้ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงที่มาร่วมงาน เล่นการพนันเพื่อจะได้มีคนอยู่เป็นเพื่อนงานศพในยามค่ำคืน (แต่เล่นพนันกันในวงจำกัด) พอเผาศพเสร็จแล้วก็มีการทำบุญมีการประพรมน้ำพุทธมนต์ ไล่สิ่งที่ไม่เป็นมงคลออกไปให้หมด เฮือนฮ้าย ก็กลายเป็นบ้านดี พอเป็นบ้านดีแล้วก็จะห้ามเล่นไฮโล หรือ การพนันอื่นๆ เด็ดขาด

ในปัจจุบันการจัดงานศพ หลังจากมีการเสียชีวิตลงญาติๆ ผู้ตายก็จะมีการตั้งศพบำเพ็ญกุศล มีการทำบุญ สวดมาติกาบังสุกุล สวดพระอภิธรรม มีการแสดงธรรมเทศนา ทำบุญถวายภัตตาหาร กำหนดระยะเวลาการสวด 3 คืน ในขณะที่ทางเจ้าภาพบำบุญกุศลศพอยู่นั้น มีกลุ่มคนที่ทราบข่าวมาติดต่อประสานงานกับเจ้าภาพและเจ้าหน้าที่รัฐ ติดต่อกลุ่มนักการพนัน เพื่อเข้ามาการเล่นพนันในงานศพ โดยมีข้อเสนอเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในงานมากน้อยแล้วแต่จะตกลงกันได้ อาจมีการขยายเวลาการบำเพ็ญศพ เพิ่มออกไปอีกเป็น 3-5 วัน

การจัดงานศพรูปแบบใหม่ ได้กลายเป็นธุรกิจที่มีผลประโยชน์มากมาย ส่งผลให้ในงานศพมีคนแปลกหน้าคนต่างถิ่น ซึ่งไม่รู้จักกับเจ้าภาพงานศพมาก่อนเข้ามาอยู่ในพื้นที่จัดงานศพ เพื่อเล่นการพนันโดยเฉพาะจะมีเงินธุรกิจการพนันหมุนเวียนในแต่ละงาน เป็นหลักหลายๆ แสนบาทพร้อมมีการจัดตั้งเต็นท์ ตั้งวงเล่นการพนันกันอย่างเอิกเกริก โดยคนในหมู่บ้านคอยให้บริการอำนวยความสะดวก เช่น โบกรถ จัดเก้าอี้ เสิร์ฟน้ำ ขายข้าวปลาอาหาร เพื่อจะได้เงินค่าบริการเป็นการตอบแทน มีการสนับสนุนให้มีการดื่มเหล้า ดื่มสุราและเล่นการพนันแบบเปิดเผย โดยไม่สนใจสายตาของสังคมและคนรอบข้าง ซึ่งค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าเหล้าสุรา ไม่ต่ำกว่า 30,000 – 40,000 บาท/งาน ซึ่งเป็นการเสียค่าใช้จ่ายไปกับการซื้อเหล้าสุรา เลี้ยงแขกในงานโดยไม่เกิดประโยชน์

4. แนวทางการแก้ปัญหาอบายมุขของชุมชนบ้านกุดแข้

แนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านกุดแข้คือ การส่งเสริมให้ใช้หลักธรรม เพื่อลดปัญหาอบายมุขในงานศพในเขตวัดและชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยกิจกรรมต่างๆ มีการรณรงค์ให้พุทธศาสนิกชน ประชาชน เด็กเยาวชน เข้าใจถึงความหมาย และโทษของอบายมุข ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชุมชนอย่างไร เช่น เลิกดื่มสุราและของมึนเมา เลิกเล่นการพนันทุกประเภท รู้จักหักห้ามใจตัวเองไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ควรมีบทลงโทษขั้นเด็ดขาดสำหรับบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของชุมชน มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ประชาชนมีความรู้ และปฏิบัติตามแนวทางของหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาศาสนาให้รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักลด ละ เลิก สิ่งที่เป็นอบายมุข มุ่งประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามรู้หน้าที่ตนเอง และนำหลักคำสอนมาให้เป็นแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน โดยมีวิธีแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาในการลดปัญหาอบายมุขคือ

4.1 แนวทางหลักฆราวาสธรรม 4 (ข้อที่ 1) พระพุทธองค์จึงวางหลักธรรมสำหรับผู้อยู่ครองเรือนไว้ เรียกว่า ฆราวาสธรรม แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักฆราวาสธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542 : 309) เพื่อลดปัญหาอบายมุขคือ ด้านสัจจะ (ความซื่อสัตย์) ความจริง จริงใจ พูดจริง ทำจริง เป็นการปฏิบัติในด้านวาจา หมายถึง รักษาวาจาตามที่ได้ตกลงกันไว้มิให้คลาดเคลื่อน เพราะฉะนั้นคนไม่จริงต่อวาจา ก็คือคนที่ไม่จริงต่อตนนั่นเองและจริงต่อความดี จริงต่อกฎระเบียบกติกา หมายถึง มุ่งต่อการประพฤติความดีจนเป็นนิสัยต่อหน้าประพฤติเช่นไรแม้ลับหลังก็ประพฤติเช่นนั้น มุ่งทำความดีเพื่อความดี มีความซื่อสัตย์ต่อกัน คือ ซื่อตรงต่อเพื่อนฝูง ซื่อตรงต่อลูกเมีย ซื่อ ตรงต่อเวลาซื่อตรงต่อการงาน มีความจริงใจต่อกันทั้งต่อ ตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อครอบครัว ความจริงใจ ถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมทางจิตใจ ที่เป็นกุศล ธรรมธรรมชาติของคนเรานั้นก็ย่อมต้องการความจริงใจโดยเฉพาะสามีภรรยา หากไม่มีความจริงใจต่อกัน อีกฝ่ายหนึ่งก็รู้ตัวแน่ๆ ในการดำเนินชีวิตในทางโลก หรือในเพศคฤหัสถ์มนุษย์ทุกคนย่อมปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และความสุข ทั้งในชีวิตส่วนตัว หน้าที่การงาน และทางสังคม ทุกคนจึง แสวงหาความสุขในชีวิต หลักฆราวาสธรรมในการดำเนินชีวิต มีความสำคัญคือการมีสัจจะ ทำให้เป็นคนมีความรับผิดชอบ หนักแน่นมั่นคง จึงทำให้ชีวิตและหน้าที่การงานมีความเจริญก้าวหน้า มีคนเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและเกรงใจ มีคนรักใคร่ มีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น แนวคิดหลักสัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นใจ จริงใจในการแก้ไขปัญหาในโครงการงานศพปลอดอบายมุข โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องตั้งสัตย์ปฏิญาณ ด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ ว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การพนันทุกชนิด ตลอดถึงสิ่งเสพติดจะไม่ดื่มสุราและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ จนนำไปสู่การลด ละ เลิก ในที่สุด

4.2 แนวทางหลักศีล 5 ศีลถือได้ว่าเป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อน ที่จะมีการร่างกฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ ซึ่งตัวศีลเองนอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่า

เป็นหมวดธรรม ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วย ดังนั้นศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมด การรักษาศีลพื้นฐานหรือศีล 5 ซึ่งเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล ย่อมก่อให้เกิดความปกติเรียบร้อยดีงามการปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยเฉพาะข้อที่ 5 สุราเมรัยนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ดื่มสุราและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ หรือสิ่งเสพติดทุกชนิดที่เมื่อดื่มแล้วจะทำให้ประมาทขาดสติ อันเป็นการสูญเสียปกติภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะตระหนักเป็นอย่างดีว่า การดื่มสุราเมรัยหรือเครื่องดื่มที่ประทุษร้ายต่อสติสัมปชัญญะ เป็นเหตุให้เกิดความประมาท และอาจนำมาซึ่งการสูญเสียได้

4.3 แนวทางหลักกัลยาณมิตร ความเป็นมิตรเป็นสิ่งที่จำเป็น ของผู้ที่อยู่รวมกันในสังคม เราจะอยู่ลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องมีเพื่อนเป็นองค์ประกอบในสังคม ดังนั้นการจะเลือกคบเพื่อนจึงควรพิจารณาเลือกคบแต่คนดีที่นำความเจริญรุ่งเรืองมาให้ ดังปรากฏจากคำสอนในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับมิตรว่า (ทัตตชีโว ภิกขุ, 2529 : 210) การคบคนชั่วเป็นมิตร ย่อมก่อให้เกิดโทษต่างๆ ตามมาอีกมากมาย ซึ่งสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ที่เกิดแก่ตน ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า ยํ เว เสวติ ตาทิโส (https://jiab007.wordpress.com/2015/04/28/พุทธศาสนสุภาษิต. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2565) คบคนเช่นใด ย่อมเป็นคนเช่นนั้น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้สอนให้ละ ไม่คบกับคนพาล ซึ่งในกรณีนี้ ชุมชนบ้านกุดแข้ที่สมัยก่อนเมื่อมีงานศพเกิดขึ้นในชุมชนจะมีการเล่นการพนัน โดยจะมีการชักชวนเพื่อนที่ชอบเล่นการพนันที่เป็นเครือข่ายของนักเล่นเข้ามาเล่นในพื้นที่ชุมชนบ้านกุดแข้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ได้แก่ สร้างภาระค่าใช้จ่ายให้แก่เจ้าภาพในศพ ก่อเหตุสร้างความวุ่นวายทะเลาะวิวาทจากการดื่มสุราและเล่นพนัน ไม่มีความยำเกรงพระสงฆ์และเจ้าภาพในขณะทำพิธี เป็นต้น นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่นของนักเล่นการพนันคือ เกียจคร้านในการทำงาน เป็นหนี้สิน เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อคบคนพาลเป็นย่อนำพาผู้คบให้กลายเป็นคนไม่ดีไปด้วย ซึ่งโทษของการคบคนพาลหรือคนชั่วเป็นมิตรมี 6 อย่าง คือ 1) ทำให้เป็นนักเลงการพนัน 2) ทำให้เป้นนักเลงเจ้าชู้ 3) ทำให้เป็นนักเลงเหล้า 4) ทำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม 5) ทำให้เป้นคนลวงเขาซึ่งหน้า 6) ทำให้เป็นคนหัวไม้ (ที. ปาฏิ.11/253/205)

แนวทางแก้ไขสำหรับปัญหาดังกล่าวคือ หลักการคบมิตร ความเป็นมิตรเป็นสิ่งที่จำเป็นของผู้ที่อยู่รวมกันในสังคม เราจะอยู่ลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องมีเพื่อนเป็นองค์ประกอบในสังคม ดังนั้นการจะเลือกคบเพื่อนจึงควรพิจารณา เลือกคบแต่คนดีที่นำความ เจริญรุ่งเรืองมาให้ ดังปรากฏจากคำสอนในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับมิตร กล่าวสรุปได้ตามหลักมิตรแท้ 4 ได้ อธิบายเพื่อนที่ดีคือ (1) เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ป้องกันภยันตรายในชีวิตและทรัพย์ของเรา คอยตักเตือน ในยามที่ผิดพลาดพลั้งเผลอ (2) เพื่อนในยามที่สุขก็สุขด้วย ในยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วยเป็นเพื่อนที่ไม่ว่าจะทุกข์หรือ สุขจะอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจกันตลอด (3) เพื่อนที่คอยห้ามปรามป้องกันมิให้กระทำในสิ่งผิด คอยแนะนำให้ ตั้งอยู่ในความดี (4) เพื่อนที่มีน้ำใจ คอยดูแลอำนวย

ความสะดวกในสิ่งที่ถูกต้อง คือ เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย) เพื่อนมีสุข พลอยแช่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย) เขาติเตียนเพื่อนช่วยยับยั้งแก้ให้ และ เขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน จึงกล่าวได้ว่าเพื่อนทั้ง 4 นี้เป็นเพื่อนที่นำพาชีวิตให้ปลอดภัยห่างไกล จากยาเสพติดได้ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559 : 204) กล่าวสรุป ตามหลักมิตรแท้ 4 ได้อธิบายเพื่อนที่ดี คือ (1) เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ป้องกันภยันตรายในชีวิตและทรัพย์ของเราคอยตักเตือนในยามที่ผิดพลาดพลั้งเผลอ (2) เพื่อนในยามที่สุขก็สุขด้วย ในยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วย เป็นเพื่อนที่ไม่ว่าจะทุกข์หรือสุข จะอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจกันตลอด (3) เพื่อนที่คอยห้ามปรามป้องกัน มิให้กระทำในสิ่งผิด คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี (4) เพื่อนที่มีน้ำใจ คอยดูแลอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อนแท้ทั้ง 4 ประเภทนี้จะนำพาชีวิตให้ปลอดภัยห่างไกลจากจากอบายมุขและสิ่งเสพติดได้

6. สรุป

อบายมุข เป็นหลักคำสอนเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่ต้องละ คือไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะเป็นทางที่นำมาซึ่งความเสื่อม จากความดี พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนให้ละเว้นจากอบายมุข อันเป็นหนทางแห่งความเสื่อมเสีย ความหายนะ ความพินาศ เหตุแห่งความย่อยยับแห่งทรัพย์สมบัติ หากบุคคลใด ครอบครัวใด สังคมใดได้เข้าไปลุ่มหลงในอบายมุขจะนำไปสู่ความเสื่อม ความเดือดร้อน ความวุ่นวาย และภัยพิบัติต่างๆ ตามมา อบายมุขจึงเป็นภัยใหญ่ในการดำเนินชีวิตอย่างยิ่ง อบายมุขเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมไทย เพราะคนในสังคมไทยในสมัยนั้นปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งคัด จะเห็นได้จากหลักคำสอนเรื่องศีล 5 โดยเฉพาะในข้อ 5 ที่ห้ามเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทั้งหลายอันเป็นเหตุให้เกิดสิ่งไม่ดีอย่างอื่นที่ยังไม่เกิด ไม่ว่าจะเป็นเหตุ การเล่นการพนัน การทะเลาะวิวาท ฆ่าฟันกัน ส่งผลให้ทรัพย์สินหมด ทำให้ครอบครัวแตกแยก แต่ในปัจจุบันคนในสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องศีล 5 น้อยลงไป ทำให้สุรายาเสพติดชนิดต่างๆ รวมถึงการเล่นการพนันกลับมาได้รับความนิยมในสังคมไทย ไม่เว้นแม้แต่ในงานศพ ซึ่งเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อไว้อาลัยและสรรเสริญคุณงามความดีของผู้ตาย แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องอบายมุขในงานศพของสังคมไทยคือนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังคมต่างต้องออกกฎระเบียบของสังคมหรือชุมชนนั้นเกี่ยวกับการงดเว้นอบายมุขในงานศพ โดยร่วมมือกับหน่วยงานทางพุทธศาสนาคือ วัดประจำชมชนนั้นๆ โดยมีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับศีลธรรม เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะคุณและโทษของอบายมุข

ชุมชนบ้านกุดแข้ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่รณรงค์ให้งานศพปลอดเหล้าโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือหลักฆารวาสธรรม 4 คือ โดยใช้ สัจจะ คือความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะสามารถทำให้เป็นคนที่มีความ

รับผิดชอบ หนักแน่นมั่นคง ส่งผลให้ชีวิตและหน้าที่การงานมีความเจริญก้าวหน้า (2) ศีล 5 คือ โดยใช้ศีลข้อที่ 5 ที่ว่าด้วยสุราเมรัย การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยจะส่งผลคนปฏิบัติให้มีสติสัมปชัญญะ ไม่เกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งขึ้นในชุมชน และไม่เกิดความประมาทต่อการทำกิจทั้งปวง (3) แนวทางหลักกัลยามิตร คือ หลักการคบมิตร (มิตรแท้) ได้แก่ มิตรที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ป้องกันภยันตรายในชีวิตและทรัพย์สิน คอยกล่าวตักเตือน ในยามที่ผิดพลาดพลั้งเผลอ คอยห้ามปรามป้องกันมิให้กระทำในสิ่งที่ผิด คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดีหลีกหนีจากอบายมุข มีน้ำใจช่วยเหลือคอยดูแลอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ถูกต้อง ร่วมทุกข์ร่วมสุข คอยอยู่เคียงข้างเป็นกำลังใจให้แก่

การดำเนินการแก้ไขปัญหาอบายมุขในงานศพของชุมชนบ้านกุดแข้ สามารถถอดบทเรียนเพื่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นได้นำไปศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาชุมชนให้ปลอดจากอบายมุข โดยมีหลักการสำคัญบนพื้นฐานของทรัพยากรบุคคลในชุมชน คือ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง นั่นคือพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอันนำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อมโทรม ขาดศีลธรรมอันดีงาม จึงเกิดแนวความคิดในการใช้หลักธรรมเพื่อนำมาส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอบายมุขในงานศพ

7. เอกสารอ้างอิง

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาท, 2539

ทัตตชีโว ภิกขุ. (2529). ฆราวาสธรรม. กรุงเทพมหานคร : นิวไวเต็ก.

พระครูโพธิธรรมานุศาสก์. พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระครูสุธีคัมภีรญาณ และพระมหาสำรอง สญญโต. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม*. (Journal of Modern Learning Development ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม. มหาวิยาลัยจุฬา ลงกรณาชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.* พิมครั้งที่ 34. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา).

พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะถะ). (2561). *รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลเมืองวังสะพุง จังหวัดเลย*, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). โยยิโสมนสิการ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. ปัญญาประดิษฐาน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย.* (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

พระสุกฤษฎิ์ ปิยสีโล (ทะรินทร์). (2563). *การบูชา : ท่าทีความเคารพของสังคมไทย.* (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยาวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มีนาคม.

https://jiab007.wordpress.com/2015/04/28/พุทธศาสนสุภาษิต. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2565.